BIJBELSTUDIE GENESIS 1:2.

Terugblik en overzicht.

We kijken terug naar wat we gevonden hebben bij Gn.1:1. Daar zagen we creatio ex nihilo. Dat GOD DRIEËNIG hemel en aarde geschapen heeft vanuit Zijn eeuwig welbehagen. Dat de schepping uitloopt op de herschepping. Tegelijk kijken we vooruit. We staan allereerst stil bij het verband tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 en wat mijn visie in deze is. Vervolgens kijken we naar de tekst en mijn commentaar op deze vertalingen in vergelijking met de grondtekst. Dan volgen de Woordstudies. Vervolgens komen de commentaren aan de orde. We sluiten af met eventuele bijlagen voorzover deze niet eerder ter sprake zijn gekomen.

Het verband tussen Gn.1:1 en Gn.1:2.

Zoals boven gesteld behandelen wij hier de vraag die door exegeten is opgeworpen; de vraag namelijk of er een verband bestaat tussen G.1:1 en Gn.1:2, en zo ja wat dit verband dan is. Het wordt wel een crux genoemd voor alle rechtzinnige theologen; een moeilijk te verklaren vers. Er is namelijk verschil van mening bij orthodoxe exegeten over dit verband. Vandaar mijn onderzoeksvraag.

Onderzoeksvraag.

We schreven zojuist over verschil van mening aangaande het verband tussen Gn.1:1 en Gn.1:2. Dat is ook wel te begrijpen. We lezen immers in Gn.1:10, 12, 18, 21, 25, 31 dat GOD zeide dat het goed was; en zelfs in vers 31 dat het zeer goed was. Dus bij de tweede, derde, vierde, vijfde en zesde scheppingsdag. Waarom staat er dan in vers 2a: '*de aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op de afgrond*' en in vers 2b: '*de GEEST GODS zweefde op de wateren*'? Heeft GOD dan bij Zijn schepping van hemel en aarde geen goed werk gedaan? Dat mogen we allerminst veronderstellen. Bovendien zou dat Godslasterlijk zijn. Waarom wordt dan gesproken over woest en ledig en over duisternis op de afgrond? Waarom moet de GEEST van GOD er in vers 2 aan te pas komen? Dat zijn vragen die het waard zijn om te onderzoeken en dat ik in het onderstaande ook doe.

We gaan daarbij uit van wat we bij de exegese van het vorige vers gevonden hebben dat dit scheppen, het Hebreeuwse ברא, alleen het werk van GOD is, ja, van de DRIEËNIGE GOD. Dat GOD hemel een aarde schiep vanuit Zijn welbehagen. Dat dienen we in de eerste plaats op te merken. Hemel en aarde. In die volgorde.

In de tweede plaats valt op dat Gn.1:2 niet spreekt over de hemel maar alleen over de aarde. De hemel blijft buiten beeld. De aarde komt nu in ons gezichtsveld. De aarde is door GOD aan de mens gegeven (Gn.1-2) hoewel GOD er de wettige Eigenaar van is en blijft. Hij noemt de aarde de voetbank van Zijn voeten. We verkeren op aarde dus aan de voeten van GOD. Dat dienen we goed te beseffen.

Daarbij is er in de derde plaats een tegenstelling tussen hemel en aarde. De hemel is de plaats waar GOD woont en troont. De aarde is van voorbijgaande aard en de plaats waar de zonde is; het strijdperk tussen GOD en de duivel (Mk.2:10). In ieder geval vestigt Gn.1:2 alle aandacht op de aarde. Zeker is de aarde niet het middelpunt van het heelal maar de zon. Maar het Bijbelse wereldbeeld gaat uit van de zaken die wij dagelijks om ons heen waarnemen.

In de vierde plaats geldt dat de Hebreeuwse tekst substantiva, zefstandige naamwoorden, gebruikt en niet adjectiva, bijvoeglijke naamwoorden; dus "woestheid en ledigheid" in plaats van 'woest en ledig' zoals in onze Statenvertaling. Heel opmerkelijk! Woestheid en ledigheid. Woestheid is als het ware een woestijn: een plaats waar geen enkele weg en helemaal niets is. En ledigheid is een plaats waar geen enkel leven van wat voor aard ook te vinden is (Is.34:11; Jr.4:23). Met andere woorden verkondigen profeten GODS oordelen niet alleen over Edom maar ook over Israël al vindt dit oordeel plaats na de zondvloed; althans volgens de profeten.

Ondanks het bovenstaande blijft nog de vraag naar het verband tussen Gn.1:1 en Gn.1:2. De verklaringen die gegeven worden vallen in twee delen uiteen.

De ene verklaring zegt dat deze verzen twee stappen zijn in één proces. Met andere woorden: In Gn.1:1 wordt het feit van de schepping vermeld en in Gn.1:2 wordt gezegd hoe de aarde eruit zag toen ze uit GODS scheppende hand is voortgebracht.

De andere verklaring zegt dat er tussen de gebeurtenissen in de verzen 1 en 2 een kloof ligt. Deze gebeurtenissen tussen deze verzen duiden op de woonplaats van satan en de gevallen engelen, overigens zonder enig Schriftuurlijk bewijs. Volgens deze tweede verklaring is er een ramp gebeurd

en kwam het tot verwoesting als gevolg van de val van de engelen. Vers 2 zou dan spreken van het werk van herstel en wederopbouw.

Hoe dan ook is er voor beide verklaringen geen grond in de Bijbel te vinden. Er is geen enkele Bijbeltekst die de ene of de andere verklaring bevestigt. Tenzij men de morgensterren en de kinderen GODS in Job.38:7 uit wil leggen als slaande op de staande gebleven engelen maar dat staat niet direct vast. We dienen uit te gaan van het gegeven zoals Mozes ons de verzen 1 en 2 geschreven heeft namens de Auteur van de Heilige Schrift. Wel gaan we uit van het Schriftuurlijke feit dat satan en zijn leger van gevallen engelen (demonen) bestaan maar dat de Bijbel ons in het ongewisse laat over het hoe van hun val en opstand tegen GOD. Natuurlijk komen we er op terug.

De tekst.

Hier onder geven we de vijf vertalingen weer die we ook bij vers 1 gebruikt hebben. Dus Biblia Hebraica (Masoretische tekst); Septuaginta (Grieks); Vulgata (Latijn); Statenvertaling; en Herziene Statenvertaling. Waar nodig geven we ook de transcriptie (= overschrijving in fonetische taal) van Hebreeuwse en Griekse woorden weer.

Biblia Hebraica (de Masoretische tekst):

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃

Septuaginta:

ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος

Vulgata:

terra autem erat inanis et vacua et tenebrae super faciem abyssi et spiritus Dei ferebatur super aquas

Statenvertaling:

De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op den afgrond; en de Geest Gods zweefde op de wateren.

Herziene Statenvertaling:

De aarde nu was woest en leeg, en duisternis lag over de watervloed; en de Geest van God zweefde boven het water.

De transcriptie van de Biblia Hebraica is alsvolgt: w^{e}h^{aa}’^{aa}rêts h^{aa}y^{e}t^{aa}h t^{oo}hw^{oe} w^{aa}b^{oo}hw^{oe} w^{e}-ch^{oo}sjêk ‘^{a}l-p^{e}n^{ee}y t^{e}hw^{oo}m w^{e}rw^{oea}ch ’êl^{oo}h^{i}ym m^{e}r^{a}chêpêt ‘^{a}l-p^{e}n^{ee}y h^{a}mm^{aa}y^{i}m. De transcriptie van de Septuaginta is alsvolgt: hè de gè èn aoratos kai akataskeuastos kai skotos epanoo tès abussou kai pneuma theou epefereto epanoo tou hudatos.

Vergelijking van vertalingen met Biblia Hebraica.

In deze paragraaf bespreken we eventuele verschillen tussen de Masoretische tekst van Bibilia Hebraica met de tekstgetuigen zoals de Septuaginta (Grieks) en de Vulgata (Latijn) en onze twee Nederlandse vertalingen, Statenvertaling en Herziene Statenvertaling. We komen er bij de Woordstudies nog uitgebreid op terug. Het gaat nu alleen om de vertaling.

Wat betreft de Biblia Hebraica, het tekstkritisch apparaat bevat geen bijzonderheden. We gaan dus uit van een door de Masoreten vastgestelde Hebreeuwse tekst. We vertalen eerst de Masoretische tekst. Mijn letterlijke werkvertaling is: “En de aarde was een compleet niets (letterlijk: vormloosheid en de leegheid) en duisternis over de oppervlakte van de peilloze afgrond, maar de GEEST van GOD was heen en weer bewegende over de wateren”. Wat ons opvalt is het feit dat drie substantiva, zelfstandige naamwoorden, תהו, בהו en חשך, op elkaar volgen en verband houden met het tweede versdeel.

Wat betreft de Septuaginta, het valt op dat deze tekstgetuige in plaats van de Hebreeuwse substantiva adjectiva, bijvoeglijke naamwoorden, gebruikt zoals αορατος en ακατασκευαστος. Dat is in elk geval niet conform de Hebreeuwse tekst. En met υδατος, water, gebruikt de Septuaginta een singularis in plaats van de Hebreeuwse pluralis, wateren. Zodat de vraag zich aan ons voordoet: Welk water is bedoeld? Mijn werkvertaling luidt alsvolgt: “De aarde nu was niet te zien en ongevormd en duisternis over de wereld van de dood en GODS GEEST legde Zich op het water.

Wat betreft de Vulgata, deze tekstgetuige heeft in tegenstelling tot de Septuaginta wel het Hebreeuwse pluralis bij “wateren” gebruikt. Maar deze weergave heeft adiectiva in plaats van substantiva; en dat is niet conform de Biblia Hebraica. In plaats van singularis geeft de Vulgata het He-

breeuwse "duisternis" weer met een zogenaamde plurale tantum die men met enkelvoud vertaalt: "duisternis". Mijn werkvertaling luidt: "De aarde nu was leeg en ongevormd en duisternis over een tehoom; maar GODS GEEST legde Zich over de wateren."

Wat betreft de Statenvertaling en Herziene Statenvertaling, is opvallend dat de Statenvertaling adjectiva gebruikt in plaats van substantiva. Dat is niet conform aan de Hebreeuwse tekst al dienen we de Statenvertaling wel te lezen met de Kanttekeningen. Ook gebruikt deze Nederlandse weergave het meervoud "wateren" en dat is conform het Hebreeuws. Ook de Herziene Statenvertaling gebruikt in haar weergave adjectiva in plaats van substantiva en is daarmee niet conform het Hebreeuws. Dat geldt ook voor de singularis "water" in plaats van het Hebreeuwse pluralis "wateren". Daarbij geeft deze vertaling het woord "de wereld van de dood" of "peilloze afgrond" weer met "watervloed".

Onze conclusie is derhalve dat het Hebreeuwse taaleigen bij elke vertaling ook van de tekstgetuigen niet correct of althans niet letterlijk weergegeven. Daarbij is vertalen verklaren; ook bij teksten die voor het begrip van de vertaler duister zijn. Daarom geldt dat het van belang is de Bijbel in de oorspronkelijke taal te lezen. Vanzelfsprekend gaan we er later uitgebreid op in.

Verwijzingen bij Gn.1:2.

Wanneer een Bijbeltekst verwijst naar een aantal verwijspassages uit de Schrift kunnen we er veel van leren. Dat geldt ook in dit geval. Hieronder volgt een aantal van deze verwijspassages waaraan we gevolgtrekkingen verbinden.

Gn.1:3, 6-7, 9; Gn.2:1; Gn.7:19; Gn.19:11; Lv.11:17; Lv.19:4; Dt.1:28; Dt.4:39; Dt.8:15; Dt.20:8; Dt. 32:10-11; Joz.2:11; Joz.5:1; Joz.7:5; 1S.12:21; 2Rg.6:18; 2Rg.21:13; 2Kr.16:9; Job.12:24; Job. 26:7; Job.26:13-14; Job.33:4; Ps.13:4; Ps.24:2; Ps.33:6, 9; Ps.35:14; Ps.62:10; Ps.102:26-27; Ps.104: 5-6, 30; Ps.107:4, 40; Ps.115:4-5; Ps.119:90; Ps.144:4; Qoh.1:2, 4; Is.5:30; Is.13:7-8, 21-22; Is.14:23; Is.21:3, 9; Is.34:11, 14; Is.40:12-14; Is.42:5; Is.44:9; Is.45:5, 14, 18; Is.50:3; Is.53:7; Jr.2:6; Jr.4:23; Jr. 50:39; Jr.51:8; Ez.21:7; Dn.5:6; Dn.12:2; Jo.2:6; Am.9:1; Nah.2:10; Zef.2:14; Zch.3:9; Zch.4:10; Mt.9:24; Mt.12:43; Mt.23:27; Mt.24:43-44; Mt.27:52; Mt.28:7; L.11:44; L.24:40; L.24:50; J.1:14, 29; J.3:34; J.20:2; Act.1:9; Act.7:60; R.8:19, 27; R.10:7; R.11:34; R.14:14; 1K.2:16; 1K.7:39; 1K.8:4; 1K.10: 19; 1K.15:6; E.4:6; 1Th.5:2; 1T.2:15; H.1:3; 2P.3:5, 10; Apc.3:3; Apc.4:5; Apc.5:6; Apc.14:8; Apc.16: 15; Apc.18:2.

Wat kunnen we van al deze geciteerde Bijbelpassages leren? We kijken in de allereerste plaats naar de citaten uit het Oude Testament in het bijzonder van de Thora. We concluderen dat alleen GOD heel Zijn schepping leefbaar gemaakt heeft en die ook leefbaar houdt. Daarom schept Hij het licht door te spreken. Om die reden maakt Hij scheiding tussen wateren boven en beneden het uitspansel. Kennelijk bestond de aarde geheel uit wateren! In wezen is het een wonder van GODS scheppende hand dat wij na een nacht van duisternis op de aarde door GODS goedheid onze ogen open doen en het licht, GODS licht, aanschouwen mogen. Wat wij als uitspansel aanmerken is door GODS scheppende hand voortgebracht. Wat wij als het luchtruim boven ons zien welven, is van GOD. Maar zien we dat ook? Merken we dat op? Of vinden we dat als Christenen heel gewoon? Je moet dat natuurlijk niet weg redeneren en zeggen: dat is algemene openbaring of natuurlijke theologie. Want dat is niet anders dan een genadewonder van GOD. Elke dag hebben we reden om de DRIEËNIGE GOD, VADER, ZOON en HEILIGE GEEST, te aanbidden voor Zijn wonderen. Water en droogte, hemel en aarde zijn uit GODS scheppende hand voortgekomen.

Tegenwoordig hebben we het onder andere over klimaatcrisis en milieuproblematiek. Er worden allerlei acties en demonstraties voor en tegen gehouden. En ik zeg niet dat dit alles niet belangrijk is. In het verleden hebben wij deze aarde uitgebuit met allerlei fossiele brandstoffen. Het kon niet op. Maar acties wekken reacties. Met alle gevolgen vandien. Daarbij heeft alles ook politieke consequenties die veel geld kosten. We vinden het niet leuk wanneer ik op grond van de Bijbel zeg: wat mensen doen zal ten diepste niet bestaan. Maar wat GOD doet heeft eeuwigheidswaarde. Dat geldt ook klimaatcrisis en milieuproblematiek. In wezen hebben de kinderen Israëls dat ondervonden tijdens de tocht van Egypte naar Kanaän. Door hun ongeloof zijn de meesten in de woestijn gestorven omdat ze niet hebben gelet op de GOD van de wonderen. De tien verspieders die zagen op afgoden en mensen zijn een slecht voorbeeld. Jozua en Kaleb, de twee verspieders, hebben de HEERE geloofd en werden gezegend. Kijk maar in het boek Deuteronomium.

Ligt daarin niet een les voor ons? Niet naar beneden kijken. Niet van onszelf verwachten. Maar alles verwachten van de HEERE alleen. Naar Boven kijken. Ook ten aanzien van allerlei crises die van-

daag op ons afkomen. Als ieder mens op de aarde elke dag GOD bidt of Hij de wonderen van Zijn schepping aan ons allen laat zien waar we ook op GODS aarde wonen zou dat geen vrucht dragen? Ik ben er zeker van. Daarom naar GOD toe! GOD moet het doen al sluit dat onze verantwoordelijkheid niet uit. Daarbij houdt GOD deze wereld, hemel en aarde, in stand maar kan deze ook vernietigen vanwege onze zonden zoals we dat zien bij de zondvloed en de verwoesting van Sodom en Gomorra. Eenmaal schept Hij een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Alleen GOD bewaart hemel en aarde. Onze GOD alleen. Maar doorgaans zijn we er stekeblind voor! En we gaan voort op een weg die ons alleen maar naar het verderf voert en van GOD af.

In de tweede plaats letten we op de citaten van de Nebe'iem, zowel de Vroege als de Late Profeten en het Twaalfprofetenboek. Hier wordt beleden dat GOD de GOD is boven in de hemel en beneden op de aarde. Ook beneden op de aarde! Dat werd zelfs uit de mond van Rachab, een heidense vrouw uit Jericho, gehoord. In het algemeen vreesden heidense koningen voor de GOD van Israël Die zoveel wonderen had gedaan. Desondanks spaarde de HEERE ook Zijn volk niet vanwege hun ongehoorzaamheid en ongeloof. Daarom vermaant Samuël het volk om alleen de HEERE na te volgen al krijgen ze van Hem een koning. Het volk heeft daarbij niet te vertrouwen op wat niets is: ijdelheden. Een sprekend voorbeeld is koning Asa die op de koning van Syrië vertrouwde maar niet op de GOD Die hem eerder uit de nood had gered.

Het blijkt dat duisternis bij de profeten de plaats is van onreine dieren, demons en de duivel; een plaats van benauwdheid en verwoestingen. Het is een naar oord waarin het grote Babel gevallen is. Ja, waarin het gevallen is. Dat wordt met alle nadruk herhaald. Een plaats van woestheid en ledigheid waarin geen licht is. Daarom verschrikte koning Belsazar voor de onzichtbare hand van GOD Die op de muur van zijn paleis het mené, mené, tekel, ufarsin, schreef omdat deze goddeloze koning GOD niet de eer gaf. De oude Daniël werd er bij gehaald om het onbekende, Goddelijke schrift te ontcijferen.

In de derde plaats letten we op de citaten in de Chetoebiem. Daar zien we hetzelfde als elders in het Oude Testament. Job benadrukt dat de HEERE het Noorden uitbreidt over het woeste en de aarde hangt aan een niet. De ledigheid van Gn.1:2 komt ook in de Psalmen tot uiting want de dichter vergelijkt een mens, en zeker een goddeloos mens, met ijdelheid en dus met leegte ook al bralt hij zijn zogenaamde overwinning uit. En heel bekend is hetgeen de Prediker stelt: IJdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid. Dat moeten we niet met vluchtig of vluchtigheid weergeven want daar is de ernst van het Hebreeuwse woord uit. Hoe ouder ik word, hoe meer ik tot de conclusie kom dat alles dat ik doe of in het algemeen alles dat mensen doen enkel leegte is; inderdaad ijdel. Maar dat alles wat GOD doet fundament heeft; eeuwigheidswaarde. GOD is GOD. En laten we GOD alstublieft GOD laten zijn ook in Zijn aanbiddellijke voorzienigheid.

In de vierde plaats letten wij op de citaten uit het Nieuwe Testament in z'n geheel. Daarin ontdekken we hetzelfde als in het Oude Testament. En zelfs nog uitgesprokener. Wat van GOD is in CHRISTUS JEZUS door de HEILIGE GEEST houdt stand, dwars tegen het woeden van satan in die treffend de vorst der duisternis wordt genoemd. Het is, mijns inziens, daarom niet zonder reden dat gezegd wordt dat '*duisternis op de afgrond was*'. Duisternis is de plaats van afgoden, van allerlei onreine geesten en duivelen; ja, een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte. We zullen later zien dat deze duisternis werkelijk een complete duisternis is waarin geen enkel licht schijnt en waarin voor een mens die daarin terecht komt door eigen ongeloof geen enkele lichtstraal schijnt.

Woordstudies.

Met deze paragraaf zijn we gekomen bij de bestudering van de Hebreeuwse woorden die we alle stuk voor stuk nalopen zij het in ongevocaliseerde vorm omdat we hiervan veel kunnen leren. We gaan daarbij ook in op allerlei grammaticale bijzonderheden die we niet opmerken wanneer we de Heilige Schrift slechts in onze eigen taal lezen die in wezen arm is in vergelijking met het Hebreeuwse taaleigen.

והארץ

Dit woord is een samengesteld woord en opgebouwd uit de onderstaande consonanten. De eerste consonant is het partikel waw, ו, dat is de voornaamste conjunctie of voegwoord in het hebreeuws. Die wordt als praefix (voorvoegsel) onmiddellijk met het volgende woord verbonden (proclise). Er onder volgt een sjewa mobile, uitgesproken als w^{e}. Tevens is deze conjunctie het bewijs dat Gn.1:2 onmiddellijk volgt op Gn.1:1. Een belangrijk gegeven voor de exegese. Dit partikel betekent "en", "nu", "dan", "wanneer", "of", "maar", "dat". Hier betekent het gewoon "en".

Het partikel vormt namelijk geen tegenstelling met het voorafgaande vers. De weergave van de Statenvertaling en Herziene Statenvertaling met “nu” is juist.

De volgende consonant is hee, ה. De vocaal er onder is qameets, een aa-klank. Deze ה is een lidwoord. Gewoonlijk wordt het lidwoord ה vergezeld door de vocaal patach, een korte a-klank gevolgd door een dageesj forte (een punt in de volgende consonant) en als praefix onmiddellijk verbonden met het nomen (naamwoord). Aangezien de volgende consonant een gutturaal is, een א en als zodanig geen dageesj forte verdraagt wordt een korte vocaal (patach) vervangen door een lange vocaal (qameets) als in een open lettergreep. De vertaling bij een abstract volgend woord is “de”

De volgende drie consonanten of letters in ארץ vormen een substantivum femininum absolutus (vrouwelijk zelfstandig naamwoord) en wordt ook wel casus pendens genoemd (een naamwoord dat buiten het eigenlijke zinsverband staat maar vooraan de zin is geplaatst; daar valt de nadruk op, bijvoorbeeld Gn.24:7: de HEERE, Hij zal zenden). De betekenis is “aarde”, “land” en “grond”. In dit geval betekent het: “aarde”. En omdat dit nomen of naamwoord een vrouwelijk geslacht draagt, is het daarop volgende verbum (werkwoord) ook vrouwelijk. We gaan de consonanten van dit nomen na: De eerste consonant is dan de alef, weergegeven door א, gevolgd door weer de vocaal qameets. Zoals eerder gesteld wordt de korte vocaal in een gutturaal als א oorspronkelijk de vocaal ê vervangen door een lange vocaal (qameets) als in een open lettergreep. De daarop volgende consonant is de reesj, ר, gevolgd door de vocaal seghool ê. De laatste consonant is de slot tsadee, ץ. Het woord is een nominativus singularis (eerste naamval enkelvoud); met andere woorden, dit woord is een subject en sluit door de ו aan op het laatste woord van vers 1, dus ook ארץ, aarde. De vertaling zou in geval van casus pendens kunnen zijn: “wat betreft de aarde, zij …”.

In de Septuaginta wordt ארץ weergegeven met γη? Dit Griekse woord kan echter ook “onderwereld” betekenen en is vanuit de mythologie afkomstig. Derhalve is het mijns inziens niet gepast om met dit woord het Hebreeuws weer te geven aangezien ארץ niet mythologisch maar theologisch bepaald is. Dit geldt ook voor de Vulgata met de weergave “terra”. Terra wordt immers ook gebruikt voor een afgod en afgoden. “Moeder aarde” is dus bepaald geen Bijbelse uitdrukking.

De Korte Verklaring stipuleert dat Gn.1:2 teruggrijpt op vers 1 en daarom begint met “aarde”. Dit laatste is van belang voor onze onderzoeksvraag aan het begin van dit hoofdstuk. Dat geldt ook voor wat Calvijn zegt: “Het lijdt geen twijfel, of Mozes bedoelt met hemel en aarde dien ongevormden klomp aan welken hij een weinig later den naam van “de wateren” toekent. De reden daarvan is dat die massa de grondstof der geheele wereld was. Voorts wordt hier de algemeene verdeling der wereld aangegeven.”

היתה

Dit Hebreeuwse woord is een conjugatie (vervoeging) van het Hebreeuwse verbum (werkwoord), namelijk היה. Het Hebreeuwse verbum bestaat doorgaans uit drie radicalen of consonanten en kent in principe twee tempora of tijden, aangeduid met de termen perfectum (een zogenaamde voltooide tijd) en imperfectum (een zogenaamde onvoltooide tijd); overigens naast andere modi (wijzen) zoals imperativus (gebiedende wijs), infinitivus (onbepaalde wijs) en participium (deelwoord). Deze tempora zijn afkomstig uit het Latijn en dienen niet alleen om een tijd aan te duiden zoals verleden, heden en toekomst maar ook een aspect van het betreffende verbum. Dit aspect doelt op het verloop van een handeling. Dit betreft dan een momentaan of punctueel aspect (een moment in de tijd), een duratief aspect (een handeling die voortduurt), een uniek aspect (iets dat eenmalig is) of een frequentatief of iteratief aspect (iets dat zich herhaalt). Het tekstverband moet een en ander uitwijzen.

De vorm van het verbum היה is in dit vers geschreven in de qal-vorm, perfectum, derde persoon, femininum (vrouwelijk), singularis. Tot goed begrip dient het volgende: het Hebreeuwse verbum kent zeven verschillende stamformaties, namelijk qal, nif‘al, pi‘el, hitpa‘el, pu‘al, hif‘il en hof‘al. In het geval van onze tekst heeft de gebruikte stamformatie (qal) een statisch karakter en drukt een bepaalde toestand uit. Dit laatste is hier van toepassing. Alle bovengenoemde aspecten gelden hier. Met andere woorden: GOD heeft de aarde in een ogenblik geschapen en blijft deze ook onderhouden. Dat zien we in het vervolg van Gn.1 en Gn.2. In de qal-vorm van het verbum betekent היה “binnenkomen”, “geschieden”, “worden”, “zijn”.

We gaan onderstaande consonanten na, die dit woord vormen. De eerste consonant is ה, hee. Het vocaalteken er onder is qameets, een aa-klank. Het schriftteken naast dit vocaalteken is mètèg waardoor hier duidelijk sprake is van een hoofdklemtoon. Bovendien volgt er een sjewa mobile. De

tweede consonant is י, yod. Deze wordt uitgesproken als y[e]. De derde consonant is ת, tau. Het vocaalteken er onder is qameets, een aa-klank. Het accentteken naast dit vocaalteken is mercha, een conjunctivum of samenvoegend accentteken als teken dat de volgende consonant bij de woordvorm hoort. De vierde consonant is ה, hee, waarmee deze woordvorm afgesloten wordt. Het is een vrouwelijke uitgang.

De letterlijke betekenis van היתה is: “zij was”, “zij was geweest”. Uit het verband is duidelijk wie deze “zij” is, namelijk “de aarde”; immers een casus pendens! De vertaling uit het Hebreeuws luidt dus tot zover: “watde aarde betreft, zij was”. Zo was dus haar toestand zo blijkt het vervolg: woestheid en leegheid. Dat was de toestand van de aarde naar het voornemen van GOD. Met andere woorden: dat de toestand van de aarde zo was, is naar de wil van GOD. Het is Hem bepaald niet uit de hand gelopen.

Zo gezien, is er een eenheid tussen vers 1 en vers 2. Het lijkt voor ons begrip dat de hemel in vers 2 buiten beeld blijft en alle aandacht gevestigd wordt op de aarde. Niettemin is GOD de GOD des hemels en der aarde. Hij is de GOD van de gehele aardbodem. De HEERE is en blijft er de wettige Eigenaar van. De aarde immers is de voetbank van GODS voeten. Hij heeft de aarde gemaakt als het middelpunt van al Zijn daden. Zij is het krachtenveld en het werkveld van de DRIEËNIGE GOD. Volgens Zijn welbehagen.

Uit het Grieks met de vertaling ‘’ην” blijkt dat deze de aarde duidelijk gelocaliseerd heeft. Zie in het Nieuwe Testament bij J.7:28-29, 34, 36; J.19:9; 1K.11:20 en H.9:5. Ditzelfde geldt ook voor de Vulgata met het woord “erat”.

תהו Dit woord is een substantivum (zelfstandig naamwoord), masculinum (mannelijk), singularis (enkelvoud), absolutus (onbepaald). Het is voor mij onbegrijpelijk dat de Septuaginta dit woord, een substantivum, met een adjectivum (bijvoeglijk naamwoord) heeft weergegeven net als de Vulgata terwijl de Nederlandse Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling in de vertaling ook zo hebben gehandeld. Weliswaar hebben de Kanttekeningen op de Statenvertaling aangegeven dat dit woord in het Hebreeuws eigenlijk een substantivum is net zoals het volgende woord waarmee het verbonden is. We dienen de Statenvertaling altijd te lezen met de Kanttekeningen er naast. Maar kennelijk vonden genoemde vertalingen deze zin beter “lopen” als adjectiva in hun nationale taal. In elk geval is het Hebreeuws door deze vertalingen dus niet correct weergegeven.

Het substantivum dat verbonden is met het volgende woord is samengesteld uit de volgende consonanten: De eerste consonant is ת, tau. Het vocaalteken links boven deze consonant is choolem, een oo-klank. De tweede consonant is ה, hee. De derde consonant is ו, waw. Het vocaalteken in het midden van deze consonant is een sjoereq, een oe-klank. Het woord komt 19 maal in het Oude Testament voor. We verwijzen naar de boven geciteerde Bijbelpassages. We voegen er nog aan toe: Job.6:18; Is.24:10; Is.29:20; Is.40:17, 23; Is.41:29; Is.45:19; Is.49:4; en Is.59:4. In die Bijbelpassages betekent het woord voornamelijk “woeste”, “onnutte” of “ijdelheid”. Voor het overige geven woordenboeken de betekenis weer met “vormloosheid”, “verwarring”, “onwerkelijkheid”, “zinloosheid”, “leegte”, “niets” en “doelloosheid”.

Het woord geeft derhalve een volstrekte chaos weer, een volkomen leegte, iets dat waardeloos is, zonder enige zin, een lege ruimte, een ongebaande en totaal verlaten woestenij. Er zijn in die woestijn totaal geen wegen te bekennen. Er is geen enkele vastigheid. Je bent totaal eenzaam. Sommige wetenschappers vergelijken deze woestenij wel met de een of andere mythische zee in Egypte, waar je niet kunt wonen en waar het levensgevaarlijk is. Het Griekse woord voor de Hebreeuwse weergave is αορατος en is een adiectivum (bijvoeglijk naamwoord), nominativus (eerste naamval), femininum (vrouwelijk want slaat terug op ‘η γη), singularis (enkelvoud), en betekent letterlijk “onzichtbaar”, “onzienlijk”, “niet ziende” of “blind”; zeker in het Nieuwe Testament. Het Latijnse woord “inanis” is tevens een adiectivum in de nominativus, singularis en betekent “leeg”, “wezenloos”, “nietig” en “zinledig”.

In ieder geval is תהו verbonden met ובהו een toestand waarin de aarde zich bevindt. De aarde was enkel woestheid en ledigheid. Een oord waar niets en niemandal was. Een plaats van enkel verlatenheid. Er waren geen mensen, levende wezens, planten, bomen, dieren, vissen, helemaal en totaal niets; een hel van kompleet niets. Alleen wanneer GOD door Zijn Woord en door Zijn GEEST de hemel en aarde vult met bomen, planten, zon, maan, sterren, lucht, wolken, dieren, vissen en mensen, komt er leven. Anders heerst alleen de dood. Wanneer profeten als Jesaja en Jeremia GODS

oordelen omschrijven, gebruiken ze het beeld van Gn.1:2. GOD oordeelt "met het richtsnoer der woestheid en het richtlood der ledigheid" (Ds. G. Boer). Dat was in het verleden want ook deze machten en krachten zijn door GOD geschapen. Dat is in het heden want tot nu toe onderhoudt GOD Zijn schepping. En dat zal ook zijn in de toekomst. Wanneer door de zonde van mensen GOD niet meer gediend wordt overeenkomstig Zijn Woord en Zijn schepselen volharden in hun ongehoorzaamheid maakt Hij deze aarde onbewoonbaar. Want per slot van rekening zijn ook alle nietige machten en krachten in GODS hand. Het is om die reden dat ik Gn.1:1 en Gn.1:2 toch als een eenheid beschouw hoe onbegrijpelijk dit alles voor mijn verstand ook is en al ga ik uit van het Bijbelse feit dat engelen door GOD geschapen zijn alsmede de val van bepaalde engelen die demonen geworden zijn met de satan als hoofd.

ובהו Dit woord is qua betekenis gelijk aan het voorafgaande woord. In het Hebreeuws is ובהו een samengesteld woord. Het is te onderscheiden als een conjunctie en een substantivum. We mogen verwijzen wat we eerder schreven bij והארץ. We onderscheiden de volgende consonanten: De eerste consonant is ו, waw. Zoals we boven schreven, is dit een conjunctie of voegwoord. Maar er is nog een bijzonderheid. Onder deze consonant staat als vocaalteken een qameets, een aa-klank. En dat betekent dat er sprake is van elisie of uitstoting. Er is een consonant weggevallen, namelijk de ה, hee, met een dageesj forte in de volgende consonant. En dat is de aanduiding van het lidwoord. Daardoor is de oorspronkelijke patach, een korte a-klank, verlengd tot een qameets, een lange aa-klank. Letterlijk staat er dus: "en de". De tweede consonant is ב, beeth. Het vocaalteken links boven deze consonant is choolem, een oo-klank. De derde consonant is ה, hee. De vierde consonant is ו, waw. Het vocaalteken in het midden van deze consonant is een sjoereq, een oe-klank.

Dit woord is een substantivum, masculinum, singularis, absolutus. Door de conjunctie is het verbonden met het vorige woord. Het wordt in het Oude Testament veelal parallel met תהו gebruikt. De betekenis is "en de leegheid". De Septuaginta heeft dit woord weergegeven als "και ακατασκεῦ αστος" hetgeen betekent "en ongevormd". Het is een adiectivum, nominativus, femininum, singularis net als bij תהו. Want ook dit woord heeft deze Griekse vertaling incorrect als een adiectivum weergegeven terwijl in het Hebreeuws een substantivum staat. Met de weergave van "et vacua" is ook de Vulgata in hetzelfde spoor als de Septuaginta verder gegaan want dit woord is ook een adiectivum. Het betekent "zonder iets". In dit spoor gaan tevens de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling zij het met de opmerking dat men de Statenvertaling altijd dient te lezen met de Kanttekeningen er naast. Onze exegetische opmerkingen bij dit woord zijn dezelfde als bij תהו. We gaan ze daarom dan ook niet herhalen. We wijzen slechts op het volgende woord dat met de twee voorafgaande woorden duidelijk verbonden is door de Hebreeuwse conjunctie. Het woord komt slechts tweemaal voor in Biblia Hebraica.

וחשֹׁךְ. Dit woord is een samengesteld woord. Het wordt voorafgegaan door de conjunctie ו, gevolgd door een sjewa mobile uitgesproken als w^{e}. Daarna volgt het nomen (naamwoord). Het woord is een substantivum, masculinum, singularis, absolutus. Op deze singularis leggen we in dit geval de nadruk omdat de Vulgata met "tenebrae" dit woord als plurale tantum weergeeft; dat wil zeggen: een pluralis terwijl het toch als singularis vertaald wordt. Het nomen is חֹשֶׁךְ. Het betekent "duisternis" en komt in deze vorm slechts tweemaal voor in Biblia Hebraica. Het bevat de volgende consonanten: De eerste consonant is ח, cheeth. Links boven deze consonant staat het vocaalteken choolem, een lange oo-klank. De tweede consonant is שׁ, sjin. Onder deze consonant staat het vocaalteken segool, een ê-klank. De derde consonant is ךְ, slot-kaf. Het leesteken in de slot-kaf is een sjewa quiescens die niet wordt uitgesproken. Normaliter wordt aan het einde van een woord het leesteken weggelaten behalve in de slot-kaf om verwarring te voorkomen met de slot-nun, ן.

De Septuaginta geeft het Hebreeuwse woord weer met σκοτος. Dat is een substantivum, neutrum, singularis. Letterlijk vertaald betekent dit "duisternis". Zoals boven reeds gemeld heeft de Vulgata "tenebrae" een plurale tantum en vertaald als "duisternis". Ook de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling geven dit woord weer als "duisternis".

Voor de exegese is het proclitisch gebruik van de substantiva והארץ, תהו, ובהו en וחשֹׁךְ van belang. Het wil zeggen dat deze woorden allen met elkaar verbonden zijn door het gebruik van de conjunctie

ו. Ze horen allen dus bij elkaar en zijn verbonden met de aarde. Ook om die reden dient men in vertalingen substantiva te lezen en geen adiectiva. In Gn.1:2 wordt gezegd van de aarde door GOD geschapen dat deze was “woestheid en leegheid en duisternis”. En de “duisternis op de afgrond” betekent niet alleen dat er geen licht was (anders heeft Gn.1:3 geen zin) maar ook dat er niets te zien was. Een volslagen duisternis waarbij de duisternis in Egypte verbleekt (Ex.10:21-29). Een volslagen leegheid. En een volslagen woestheid. Om het populair te zeggen: er was van de ongevormde aarde door mensen helemaal niets te maken.

Daarnaast heeft de duisternis waar deze tekst van spreekt ook te maken met geestelijke duisternis. En dat is helemaal verschrikkelijk. Niet alleen heb je geen licht in je ogen maar ook geen licht in je ziel. Oorzaak zijn dikwijls onbeleden en onbestreden zonden die aangehouden worden: ongeloof, ongehoorzaamheid, een los leven, enzovoorts. Dan kan de HEERE ons wel eens overgeven aan onszelf en heeft satan vrij spel. De totale woestijn, de totale leegte en de totale duisternis beheersen dan ons bestaan. Dat is geen leven. Dat is de dood. De eeuwige dood. De hel. Alleen de HEERE Zelf kan door Zijn Woord en door Zijn Geest vanwege het dierbare bloed van CHRISTUS Die aan het kruis de hel geleden heeft er verandering in brengen en je tot Zijn licht brengen. Daar wijst ook het vervolg van onze tekst op.

על־פני Dit Hebreeuwse woord is een samengesteld woord met elkaar verbonden door de zogenaamde maqqef, een bovenliggend streepje, en de betekenis heeft “over”. Het eerste woord, על, is een praepositie, voorzetsel, en betekent “(boven)op”, “over”. Het volgende woord is een substantivum, pluralis, in de status constructus van פנה, $p^{aa}n^{\hat{e}}h$, en dat betekent “oppervlakte”, “voorkant” of “gezicht”. De status constructus is een soort genitivus of tweede naamval en verbonden met het daarop volgende woord. Letterlijk staat er dus: “over de oppervlakten”. De uitdrukking in z’n geheel betekent hier eenvoudig “over”.

על־פני wordt in de Septuaginta weergegeven met επανω, epanoo, en betekent als praepositie met een genitivus “over”. De Vulgata heeft dit woord weer met “super faciem”: “op de oppervlakte”. Deze vertaling heeft dit woord dus vrij letterlijk weergegeven maar niet als pluralis maar als sin-gularis. De Statenvertaling geeft dit woord weer met “op” en de Herziene Statenvertaling met “over”. Op zich hebben beide betekenissen hun goed recht.

על־פני is samengesteld uit de volgende consonanten: De eerste consonant is ע, aijin. Het vocaalteken onder deze consonant is patach, een korte a-klank. De tweede consonant is ל, lamed. Zoals eerder gezegd wordt deze consonant gevolgd door de maqqef die voor de verbinding zorgt met het daarop volgende woord. De derde consonant is פ, pee. In het midden van deze consonant staat een dageesj lene: een punt die overigens niet wordt uitgesproken. Onder deze consonant staat een sjewa die als sjewa mobile in dit geval weergegeven wordt met p^{e}. De vierde consonant is נ, nun. Het vocaalteken onder deze consonant is tseeree, een ee-klank. De vijfde consonant is י, yod. Het accentteken onder deze consonant is een conjunctief of verbindend accentteken, de zogenaamde munach.

תהום Sommige geleerden denken dat dit Hebreeuwse woord teruggaat op tiamat, de oerzee. Tiamat zou een oergodin zijn vanuit de Soemerische, Babylonische en Mesopotamische mythologie: een personificatie van de zoutzee en de moeder van de goden. Het bekende Babylonische scheppingsepos Enuma Elisj (“Toen daar boven”) zingt erover. Ze werd ook geassociëerd met de chaos van de schepping. Tiamat werd verslagen door Marduk: de hoofdgod van de stad Babylon. Uit haar lichaam schiep hij de aarde. Tiamat wordt voorgesteld als een slang of een draak. Voor wie dit alles overziet en tot zich laat doordringen in het licht van de Bijbel is het duidelijk waar dit vandaan komt. En dat we zeker die kant niet moeten opgaan al doen sommige zogenaamde theologen dat helaas wel. Aan de andere kant zou de gedachte aan tiamat het beeld voeden aangaande de val van engelen die demonen werden onder aanvoering van satan. Dergelijke geleerden en theologen vertalen תהום dan ook graag met “ oerzee” of “oervloed”. Dat betekent dit woord absoluut niet. Daarbij ontkennen ze tevens creatio ex nihilo.

In woordenboeken wordt de betekenis verwoord als “afgrond”, “vloed”, “watervloed” en “diepten”. Men denkt dan aan een onmetelijke oceaan van verderf en geweld. Met της αβυσσου, “van de afgrond”, “van de hel”, voedt de Septuaginta de gedachte aan tiamat (zie bovenstaande); zeker wanneer deze vertaling dit woord met een lidwoord en dus bepaald heeft weergegeven hetgeen

overeenkomstig de Biblia Hebraica beslist niet correct is. Dat geldt ook de Latijnse vertaling van de Vulgata die dit woord conform de Septuagint, met abyssi weergegeven heeft. Met het woord "afgrond" geven de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling dit woord wellicht op de juiste wijze weer maar gaan wat de vertaling betreft de mist in door er een bepalend lidwoord voor te plaatsen, hetgeen volgens de Biblia Hebraica incorrect is. In elk geval is het een ontzaglijk diepe plaats van verderf en ondergang. Het is een diepzeeoceaan van duisternis over een wereld van de dood.

Het is misschien het beste dit woord onvertaald te laten. In de concordantie van Mandelkern komt תהום met derivaten 34maal voor in het hele Oude Testament en in deze vorm 20maal waar onder Prv.8:27-28 die ik hier citeer: '*Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik daar; toen Hij een cirkel over het vlakke veld des afgronds beschreef; toen Hij de opperwolken van boven vestigde, toen Hij de fonteinen des afgronds vastmaakte*'. Daarmee wordt mijns inziens heel de gedachte aan zogenaamde tiamat grondig weersproken en weerlegd.

תהום bestaat uit vier consonanten, die we achtereenvolgens nagaan. De eerste consonant is ת, tau. Onder deze consonant staat als leesteken een sjewa mobile die men in dit geval uitspreekt als t^e. De tweede consonant is ה, hee. Onder deze consonant staat als accentteken de zogenaamde atnaach, een onderscheidingsteken. De derde consonant is ו, waw. Boven deze consonant staat als vocaalteken een choolem, een oo-klank. De vierde consonant is ם, slot-meem. In mijn werkvertaling heb ik dit woord onvertaald gelaten. Je zou ook kunnen kiezen voor "een afgrond" want dit nomen is een substantivum, singularis, absolutus. In elk geval onbepaald!

ורוח Dit Hebreeuwse woord heeft verschillende betekenissen: "adem", "zucht", "wind", "windvlaag", "gezindheid", "geest" "HEILIGE GEEST", "Geest der Wijsheid" en komt heel vaak voor in het Oude Testament (389maal); in deze vorm 37maal. De Septuaginta vertaalt met και πνευμα hetgeen in overeenstemming is met de Biblia Hebraica omdat het de Geest Gods, de HEILIGE GEEST, betreft gezien ook het volgende woord אלהים. De Vulgata geeft weer met "et spiritus". De Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling zijn hiermee congruent. Maar in de Biblia Hebraica staat bij dit woord geen lidwoord maar dat is ook onnodig omdat het woord in status constructus geschreven is verbonden met אלהים waardoor dit toch bepaald is.

ורוח is een samengesteld woord en bestaat uit een conjunctie en een substantivum. Het bevat de volgende consonanten. De eerste consonant is ו, waw. In dit geval is de betekenis van deze conjunctie een adversativum, een tegenstelling weergeven met "maar". Het geeft de tegenstelling weer tussen het eerste zinsdeel van dit vers en het tweede zinsdeel. Onder deze consonant staat als leesteken sjewa mobile die uitgesproken wordt en in dit geval weergegeven door w^e. De tweede consonant is ר, reesj. Onder deze consonant staat als verbindend accentteken munaach. De derde consonant is ו, waw. In het midden van deze consonant staat als vocaalteken sjoereq, een oe-klank. De vierde consonant is ח, cheeth. Onder deze consonant en er mee verbonden staat als vocaalteken een patach, een a-klank, in dit geval uitgesproken als ach.

Dit woord staat in de status constructus (zie boven) hetgeen een soort genitivus, tweede naamval, aanduidt gevolgd door het daarmee verbonden woord אלהים. De vertaling moet daarom zijn: "de Geest GODS"; mijns inziens slaat dit op de HEILIGE GEEST. Wie רוח met "wind" weergeeft, moet aannemen dat deze "wind van GOD" de aarde laat opdrogen. En dat temeer omdat het woord מרחפת volgt dat dan de betekenis zou hebben van "zweven", Dt.32:11.

Voor mij is echter met "de Geest GODS" de HEILIGE GEEST bedoeld. De DRIEËNIGE GOD, VADER, ZOON en HEILIGE GEEST zijn ten volle bij de schepping betrokken. De VADER schiep door Zijn ZOON. Psalm 33 leert dat door het Woord des HEEREN de hemelen gemaakt zijn en door de GEEST Zijns monds al hun heir. GOD de VADER en GOD de ZOON zijn nooit zonder GOD de HEILIGE GEEST. Want deze Drie zijn Eén. We mogen stellen dat in de schepping van hemel en aarde toen er nog geen tijd was, de DRIEËNIGE GOD werkzaam was om voor ons of persoonlijker gezegd: voor mij een plaats op aarde te bereiden. GOD maakt om CHRISTUS' wil door Zijn HEILIGE GEEST Zijn schepping vol in zes dagen. Dogmatisch gezegd, GOD, de VADER, de ZOON en de HEILIGE GEEST zijn er bij de schepping bij. En zo zullen Zij er ook zijn bij de herschepping. Inderdaad, een wonderlijk verband: schepping en herschepping. De daarop volgende scheppingsdagen maken een einde aan תהו en בהו.

In deze GOD is het begin van de Kerk. In deze GOD ligt mijn begin reeds vanaf de eeuwigheid. In deze God is ook de voltooïng van de Kerk en ook van mij. Van eeuwigheid tot eeuwigheid is Hij mijn GOD. Het gaat er hier niet om een hele verhandeling over de HEILIGE GEEST te houden. Maar de

BIJBELSTUDIE GENESIS 1:2.

HEILIGE GEEST zorgt ervoor dat in de persoonlijke toeëigening van het geloof het natuurlijke geestelijk wordt en het geestelijke natuurlijk. Deze GEEST GODS ontdekt mij aan mijn afgrondelijke boosheid vanwege mijn zonde en schuld, aan de leegheid en verlatenheid van een leven zonder en los van GOD. Daardoor leer ik wanhopen aan mijzelf om nog door iets van mijzelf bij GOD in het reine te komen. Maar juist waar ik aan het einde gekomen ben van mijzelf grijpt de HEILIGE GEEST in en openbaart CHRISTUS aan mijn ziel als een volkomen Zaligmaker Die mij al mijn zonde en schuld vergeeft en mij zalig maakt. Dat doet de HEILIGE GEEST middels het Evangelie van vrije genade door het Woord. Daardoor leert Hij mij GOD de VADER ABBA te noemen (R.8:15). Zo stuwt de HEILIGE GEEST mij en heel CHRISTUS' Kerk naar die dag dat GOD zal zijn alles en in allen.

אלהים

Dit Hebreeuwse woord אלהים bestaat uit de volgende consonanten. De eerste consonant is א, aleph. Onder deze consonant staat als vocaal- en leesteken een chateef seghool, weergegeven als ê. Een ander woord voor chateef seghool is sjewa compositum, zeg maar: een samengestelde sjewa. De twee-de consonant is ל, lamed. Links boven deze consonant staat als vocaalteken choolem, een oo-klank. De derde consonant is ה, hee. Onder deze consonant staat als vocaalteken chireq, een i-klank. De vierde consonant is י, yod. De vijfde consonant is ם, slot-meem. Zie onder mijn uitleg van Gn.1:1.

מרחפת

Dit Hebreeuwse woord is een vorm van het Hebreeuwse verbum en wel een participium of deelwoord. מרחפת bestaat uit de volgende consonanten. De eerste consonant is מ, meem. Onder deze consonant staat als leesteken sjewa mobile en in dit geval uitgesproken als m^e. De tweede consonant is ר, reesj. Onder deze consonant staat als vocaalteken patach, een a-klank. De derde consonant is ח, cheeth. Het vocaalteken onder deze consonant is seghool, een ê-klank. Links naast dit vocaalteken staat als onderscheidend accentteken tifcha. De vierde consonant is פ, pee. Het vocaalteken onder deze consonant is seghool, een ê-klank. De vijfde consonant is ת, tau.

Zoals gezegd, is dit woord een vorm van het Hebreeuwse verbum, dat in de pi'el de volgende betekenissen heeft: "hangen (boven)", "(blijven) zweven (bijvoorbeeld van vogels)", "rondhangen", "(blijven) hangen" . Het Engelse woord is "hover" zoals bijvoorbeeld in " hovercraft": een boot die over het water zweefde en in het verleden als zweefvoertuig de verbinding onderhield tussen Frankrijk en Engeland. Duidelijk bij dit woord is in elk geval de gedachte van "blijven". Hier wordt dus het blijvende karakter van de HEILIGE GEEST bij de schepping van hemel en aarde onderstreept. Voor elke vorm van deïsme is geen ruimte.

We noemden zo juist de pi'elvorm van het verbum, naast qal één van de zeven stamformaties van het Hebreeuwse verbum. In dit geval heeft deze vorm een factitieve betekenis: bijvoorbeeld in "groot zijn" (qal) en "groot maken (pi'el). De pi'el is een zogenaamde verdubbelingsstam. Dat betekent dat normaal gesproken in de middelste radicaal van het verbum een dageesj staat. Aangezien de stam van het verbum רחף, $r^{aa}ch^{a}p$, is en de middelste radicaal een ח is die geen verdubbeling duldt staat er dus geen dageesj in. Vandaar het onderscheidend accentteken onder ח!

מרחפת bestaat dus uit een participium activum (actief deelwoord), femininum, singularis, absolutus van רחף (pi'el). Sommige geleerden geven dit woord weer als "broeden", anderen als "zweven". Volgens Calvijn mag de lezer kiezen. In elk geval betekent dit participium dat de HEILIGE GEEST met dit werk doorgaat want de HEILIGE GEEST rust nooit (vandaar het participium!) tot heel de schepping door GOD is voltooid. De vertaling zou in verband met het participium moeten zijn: De HEILIGE GEEST was zwevende of broedende op de aarde. Dat komt helaas niet tot uiting in de door mij geraadplaagde vertalingen (Septuaginta: επεφερετο; Vulgata: ferebatur; Statenvertaling en Herziene Statenvertaling: zweefde).

De weergave van de Septuaginta duidt als verbum op indicativus (aantonende wijs), imperfectum (verleden tijd), derde persoon, singularis, medium (reflexief). Dit betekent: "meebrengen", "zich leggen op", "broeden". De weergave van de Vulgata met "ferebatur" duidt eveneens op een indicativus, imperfectum, derde persoon, singularis, passivum (passief) en betekent: "in beweging gebracht worden". Zodat de vertalingen woordelijk luiden: Septuaginta: "en de GEEST GODS broedde"; Vulgata: "en de GEEST GODS werd in beweging gebracht" waarbij de vraag is: waardoor? Tegen elke weergave luidt mijn bezwaar dat het participium niet is weergegeven, dat bij de Septuaginta het "broeden" weergegeven is, dat bij de Vulgata een passieve vorm wordt vertaald; en dat ook in

de gebruikte Nederlandse vertalingen elke vorm van een voortgaande handeling ontbreekt.

Het Hebreeuse verbum רחף betekent in de pi'elvorm "trillend zweven" zoals een vogel, of naar het Grieks en Latijn "zich gestadig heen en weer bewegen" maar dus niet overeenkomstig het Hebreeuwse idioom! Deze betekenis ontlenen woordenboeken dus aan Septuaginta en Vulgata! Volgens de concordantie van Mandelkern komt dit verbum slechts 3maal voor in het hele Oude Testament namelijk in Dt.32:11, Jr.23:9, en slechts in deze vorm in Gn.1:2. De vertaling vanuit Biblia Hebraica lijkt mij als "trillend zwevend" de juiste.

על־פני

We wezen eerder erop, dat dit een samengesteld woord is, doorgaans weergegeven met "over". De vertaling luidt: "Maar de Geest Gods *was* trillend zwevend over de wateren". In het Nederlands moet het woord "was" worden ingevoegd. Daarom heb ik dat schuin gedrukt.

המים

Dit Hebreeuwse woord is een samengesteld woord en bevat als eerste consonant: ה, hee, een lidwoord of conjunctie. Gewoonlijk wordt het lidwoord vergezeld door de vocaal patach, een korte a-klank zoals hier, gevolgd door een dageesj forte (een punt in de volgende consonant) en als praefix onmiddellijk verbonden met het substantivum zoals hier in dit woord het geval is. Het woord bestaat derhalve uit de volgende consonanten.

De eerste consonant is ה, hee, met er onder als vocaalteken patach, een a-klank gevolgd door een dageesj forte in de מ, meem als verdubbeling. De tweede consonant is מ, meem met de dageesj forte dus getranscribeerd als "mm". Het vocaalteken onder deze consonant is qameets, een aa-klank. Het onderscheidend accentteken naast het vocaalteken is silluq: bij de lettergreep met de klemtoon van het laatste woord van een vers en altijd in combinatie met de ׃ soof passoeq als aanduiding van het einde van het vers. De derde consonant is י, yod. Het vocaalteken onder deze consonant is chireq, een i-klank. De vierde consonant is ם, slot-meem, en wordt dus gevolgd door de ׃ soof passoeq.

Dit woord betekent: "de wateren". Helaas geven zowel de Septuaginta met de vertaling υδατος, hudatos een singularis weer net zoals de Herziene Statenvertaling. De Vulgata en de Statenvertaling geven de Hebreeuwse tekst in Biblia Hebraica correct weer. Volgens het Joodse begrip zijn erwateren boven het uitspansel (hemel) en wateren beneden het uitspansel gescheiden door het uitspansel en zijn GODS werk zoals vermeld op de tweede dag van de schepping in Gn.1:6-8. Gods Geest gaat als "GODS binnenhuisarchitect" (ds. G. Boer) de aarde vullen en bewoonbaar maken.

Onze tekst mogen we op grond van deze Woordstudies vertalen met '*De aarde nu was woestheid en ledigheid en duisternis op het oord van de dood; maar de Geest van God was trillend zwevend over de wateren.*' En eveneens op grond van deze Woordstudies wil ik mijn onderzoeksvraag alsvolgt beantwoorden: Aangezien de Heilige Schrift de schepping van engelen, de val der engelen onder aanvoering van satan niet beschrijft, is er mijns inziens geen reden om een discrepantie te maken tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 en zo ruimte te maken voor dergelijke gebeurtenissen. En dat te meer daar de Schrift in het tweede deel van Gn.1:2 schrijft over "de GEEST GODS". We zien Gn.1:2 in het verlengde van Gn.1:1. In Gn.1:1 schept GOD hemel en aarde. In Gn.1:2 wordt vermeld wat GOD doet met het laatste woord van Gn.1:1, de aarde, en in Gn.1:3-31 wordt GODS scheppingswerk nader vervuld door de HEILIGE GEEST en versierd.

יהוה, א

Tot slot de Naam boven alle namen. De Naam van GOD. Eigenlijk heel bijzonder. We hebben deze Naam gesublimeerd in de Hebreeuwse א, aleph. Deze consonant heeft de getalswaarde 1. Vanouds is dat de Naam voor GOD. De Naam JHWH, יהוה. En als we goed naar deze consonant kijken, zien we de Hebreeuwse ו, waw, in het midden met een י, yod, rechts boven, en een י, yod, links beneden. Symboliek dat deze GOD de Schepper is van de hemel en van de aarde, van de wateren van boven en van de wateren van beneden.

Daarbij nog dit, de woordwaarde van יהוה is 26. Dat betekent dat deze GOD er in alle omstandigheden en bij alle gebeurtenissen van ons leven is. Heel de letters van het Nederlandse alfabet door! De DRIEËNIGE GOD is ten volle bij de schepping betrokken. Als GOD de VADER is Hij de Schepper van de hemel en de aarde. Als GOD de ZOON is Hij gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde. En als GOD de HEILIGE GEEST was Hij trillend zwevend over de wateren.

BIJBELSTUDIE GENESIS 1:2.

Commentaren. Bij dit onderdeel komen we bij de commentaren bij dit vers, die we stuk voor stuk allen zullen nalopen, mede in verband met onze onderzoeksvraag, al is ons het antwoord op deze vraag in het voorafgaande al duidelijk geworden.

Barnes. Het commentaar van Barnes op dit vers is zeer uitgebreid. Allereerst gaat hij in op het Hebreeuwse woord היה. Het heeft drie betekenissen. Het wordt gebruikt als het begin van een gebeurtenis, toen GOD het licht schiep (Gn.1:3); als een verandering van een vorm, zoals de vrouw van Lot, die veranderd werd in een zoutpilaar (Gn.19:26); en als een toestand waarin de aarde of het land zich bevond. Dat laatste betekent het hier.

Het tweede, dat hij onderstreept, is de uitdrukking תהו ובהו. Een woestheid en een leegheid, zo geeft hij deze woorden weer. Hij citeert ook Is.34:11 en Jr.4:23. תהו duidt meer op de vorm en בהו duidt meer op de zaak. Samen betekenen deze woorden een staat van volkomen verlatenheid en een totale afwezigheid om mensen te voeden. Een totaal niets. Daarbij stelt hij duidelijk dat de conjunctie het substantivum ארץ verbindt en met het verbum היה. Met andere woorden is het een verbinding van objecten in ruimte maar niet in tijd. Want als de conjunctie een verbinding zou vormen in tijd zou dit bij het verbum staan en niet bij het substantivum. Dit betekent, mijns inziens, ook dat vers 2 bij vers 1 hoort en een nadere invulling geeft aan het woord “aarde”of “land” van vers 1. Er is geen tijdsverschil. Want de tijd was er nog niet. We dienen ons te houden aan de sobere beschrijving van het Woord aangaande de schepping. Wie het verbum weergeeft met “worden” of “was geworden” veronderstelt dat er de een of andere ramp is gebeurd na vers 1! Maar dat is in het geschreven Woord niet geopenbaard.

Zijn derde punt is וחשך על־פני תהום. Ook hier is de conjunctie verbonden met het substantivum. Met andere woorden, deze zinsnede is verbonden met het voorafgaande woestheid en leegheid. Een totale chaos.

Zijn laaste punt is ורוח אלהים מרחפת על־פני המים. Ook hier is de conjunctie verbonden met het onderwerp. Het is een nieuw en onverwacht element in het toneel der verwoesting. Barnes kiest voor het woord “broeden”. Het is een werk in het huidige proces van voltooïing. Deze GEEST staat voor GOD want ‘*GOD is een GEEST, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in GEEST en waarheid*’, J.4:34. De HEILIGE GEEST heeft wil, wijsheid en kracht. Het is een teken van alomtegenwoordigheid. Alles ter voorbereiding van een woonplaats van mensen op aarde door GOD.

Bijbel met Uitleg. Deze Bijbel met uitleg heeft als commentaar: “De aarde is helemaal bedekt met water.” ‘*Woest en ledig*’ betekent zonder enige orde en leeg. De aarde is nog onbewoonbaar. ‘*Duisternis is op de afgrond*’: het diepe water. ‘*De Geest Gods*’ is de HEILIGE GEEST. Deze ‘*zweefde*’ boven het water. NB. Het is eigenlijk geen commentaar maar slechts een weergave van wat er in de Statenvertaling vermeld staat.

Bunyan. Ook Bunyan betrekt vers 1 ten nauwste bij vers 2. De hemel heeft zijn vorm, maar de aarde was woest en ledig. Hij vat de conjunctie van והארץ dus als een tegenstelling op, een adversativum. De aarde was een verwarde hoop. De wateren waren niet van de aarde gescheiden. Ook was niet te zien wat nu de oppervlakte van de aarde was en wat niet. Mens en dier, vissen en vogels, bomen en kruiden werden eerst later op de door GOD bepaalde tijd door Zijn scheppende hand voortgebracht, Gn.1:11, 21-22, 24; Gn.2:7; Gn.3:16-17, 19. Het stof van al het aardse is door GOD op hetzelfde ogenblik gemaakt maar hun vorm op de dag die GOD er voor bestemd heeft naar hun eigen orde en soort. Daarom was de HEILIGE GEEST zwevend over de aarde.

Het is opmerkelijk dat Johannes het Evangelie der zaligheid met hetzelfde begint (J.1:1) als Mozes met de schepping der wereld (Gn.1:1), met GOD. De duisternis op de afgrond is het beeld van het hart van de mens voor zijn bekering. Want zo bedekt geestelijke duisternis het hart der mensenkinderen want zij zijn verduisterd, wandelen in duisternis, ja, zijn de duisternis zelf. Maar dan de GEEST van GOD Die zweefde op de wateren. Een heerlijk zinnebeeld van het Woord van GOD inzake de wedergeboorte. De mens blijft een verwarde klomp, een onrein wezen, een schepsel buiten het Nieuwe Testament totdat Hij door de HEILIGE GEEST naar het evenbeeld van JEZUS CHRISTUS wordt vernieuwd (G.1:15). Dat is ook de reden waarom de GEEST eerst het hart inneemt om ons van de satan tot GOD te bekeren.

Calvijn.

Calvijn vertaalt de uitdrukking תהו ובהו met “wanstaltig en ledig” maar maakt zich er niet druk over. “De Hebreën gebruiken die woorden”, stelt hij, ”als zij iets ledigs en verwards, of dat ijdel en niets is, aanduiden. Zonder twijfel heeft Mozes beide woorden als tegenstelling genomen van dat scheppen, dat op den vorm, de vernieuwing en de volmaking der wereld betrekking heeft. Laten wij bijvoorbeeld eens uit de wereld wegnemen alles, wat GOD er later heeft ingebracht, dan krijgen wij dien ruwen en ongevormden of liever wanstaltigen chaos. Derhalve, wat Mozes er spoedig aan toevoegt, dat duisternis op den afgrond heerschte, houd ik voor een deel van die ongevormde ledige ruimte, omdat het licht eerst eenige gestalte aan de wereld begon te geven. Uit dezelfde oorzaak spreekt hij van afgrond en wateren, omdat in die massa niets hecht was of vast, niets dat van het andere te onderscheiden was.”

Wat het tweede zinsdeel van vers 2 betreft beginnend met de woorden ‘*maar de GEEST GODS*’, stelt Calvijn: “Deze plaats hebben de uitleggers op verschillende wijzen verdraaid. Dat sommigen hierdoor den wind verstaan, is zoo onzinnig dat het geene weerlegging behoeft.” “Laat ik eerst zeggen, wat mijns inziens Mozes bedoelt. Wij hebben gehoord, dat er, voordat GOD de wereld ordende, eene wanstaltige chaos geweest is. Nu leert hij, dat de kracht des GEESTES noodig was, om haar staande te houden. Immers hierover had twijfel in ons verstand kunnen opkomen, hoe die ongeordende massa bleef bestaan, daar wij toch zien, dat de wereld tegenwoordig door hare natuurlijke gesteldheid wordt onderhouden. Derhalve zegt hij, dat die klomp, schoon zij ongeordend was, door de verborgene kracht des GEESTES een tijd lang is blijven bestaan.

Er zijn twee beteekenissen van het Hebreeuwsche woord, die beide op deze plaats passen: òf de GEEST GODS bewoog zich en was werkzaam op de wateren, n.l. om de levenskracht uit te breiden, òf de GEEST zweefde daarop tot ondersteuning. Omdat het tot de hoofdzaak weinig toe- of afdoet, welke meening men kiest, staat het oordeel den lezer vrij. Overigens, indien deze verwarde hoop, de verborgen inblazing GODS noodig had, om niet spoedig ineen te storten, hoe zou deze zoo schoone en zuiver ingedeelde, geordende wereld van zichzelve bestaan, zoo zij niet van elders hare kracht ontleende? Derhalve mogen we verwijzen naar het Woord uit Ps.104:29vv.”

Canisius.

Dit roomse commentaar stelt dat “het hebreeuwse woord zowel "wind" betekent als "geest." Het is hier het levendmakend beginsel, de adem GODS, (in het vervolg van het verhaal uitgedrukt door het spreken van GOD) die als een zachte wind over de wereldzee blies en hier als een verpersoonlijkte kracht wordt voorgesteld.” Volgens Calvijn is dit echter onzin.

Dächsel.

Dit commentaar gaat eerst in op de uitdrukking ‘*woest en ledig*’. Het is voor niets geschikt. “Gelijk een embryo in de moederschoot, alzo was de aarde toen nog met watermassa’s omgeven (2P.3:5). Een schone beschrijving van de chaos, de ongevormde stof, geeft Ovidius in zijn Metamorphose: "Waar aarde was, daar was ook zee en lucht; zo was de aarde niet te begaan, het water niet te doorwaden; de lucht miste het licht; in een lichaam streed de koude met het warme, het natte met het droge, het zachte met het harde, het zware met hetgeen geen gewicht had. Onbehouwen en onbeholpen lag of stond, of hing of zweefde daar de vormeloze aarde, "woest", zonder uitwendige gestalte en ledig, zonder innerlijke gehalte; een oceaan zonder bedding, zonder bodem, zonder kusten, zonder stroming, zonder diepte of hoogte; een bruisende en schuimende golving van een "donkere, sombere afgrond"; een ordeloze woeling en warhoop van allerlei woelende vochten en wortelende stoffen, doods en stom, onvatbaar voor alle levens. Zij zelf kon het leven uit haar machteloze schoot niet voortbrengen. Daarom behoort men dit op de voorgrond te stellen: ‘*Zendt Gij uw GEEST uit, zij worden geschapen en Gij vernieuwt het gelaat van het aardrijk*’ en zodra de HEERE Zijn GEEST inhoudt, ‘*keren zij weer tot hun stof en sterven*’ (Calvijn).”

In de tweede plaatst gaat dit commentaar in op ‘*de GEEST GODS*’. “De GEEST van GOD, de HEILIGE GEEST, niet de wind zoals sommige uitleggers menen, zweefde over de wateren. De Statenoverzetters tekenen aan dat het woord "zweven" ook "broeden" betekent. In Dt.32:11 wordt hetzelfde woord gebruikt van de arend waar gezegd wordt dat hij over zijn jongen zweeft. De betekenis van "broeden" is van de stamverwante talen afgeleid waar het werkwoord gebruikt wordt van de vogel die op de eieren broedt. [NBHJS. Maar hoe kan een vogel op eieren broeden in het water?] De aarde kon het leven niet voortbrengen. Alleen door de levende en leven-wekkende GEEST van onze GOD kon dit bewerkt worden. Zo in het rijk van de natuur, zo ook straks in het rijk van de genade.”

In de derde plaats gaat dit commentaar in op '*de wateren*'. "Hoe lang de aarde in deze toestand voortduurde en welke veranderingen onder dat broeden van de GEEST in het inwendige plaats hebben gehad is ons niet geopenbaard. Men vergete niet dat voor de HEERE duizend jaar zijn als één dag. Evenmin weten wij wat in de hemelse wereld voorviel wanneer en hoe de val van de engelen heeft plaatsgehad (2P.2:4; Jd.1:6)."

Gill.

Gill benadrukt bij het eerste zinsdeel van dit vers, net als bij Dächsel, hoe ongevormd en leeg de aarde was. Zowel Targum Jerushalmi en Targum Jonathan stellen dat de aarde een woestijn en leegte was en totaal ongeschikt voor enig menselijk, natuurkundig en dierlijk bestaan. Hij citeert eveneens uit Ovidius, Hesiodus en anderen. Overigens stellen al deze schrijvers dat GOD eerst chaos schiep en dan van lieverlee de aarde bewoonbaar maakte. Vanwege de totale duisternis was deze chaos een complete hel zonder enig licht of vuur.

Het tweede zinsdeel van vers 2 wordt door Gill als volgt uitgelegd. Ook hij verwerpt de uitleg van "GEEST GODS" als wind. Zowel Targum Jerushalmi en Targum Jonathan stellen dat deze GEEST GODS de GEEST der barmhartigheden is, de GEEST van de Messias: de Derde Persoon in de gezegende Drieëenheid. Thomas Chalmers (1780-1847) was de eerste die stelde dat er tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 een grote catastrophe plaatsvond hoewel de Bijbel er niets over zegt. De uitleg van Scofield gaat helaas op die vermeende catastrophe door. Maar Gill bestrijdt deze uitleg. Er is geen direct bewijs, stelt hij, dat de aarde meer dan 6000 jaar oud is. GOD schiep alles in 6 dagen!

Matthew Henry.

De eerste stof, zoals Henry stelt, was chaos, die ook wel aarde wordt genoemd. Deze wordt ook afgrond genoemd omdat de wateren die later ervan gescheiden waren er nog mee vermengd waren. Het gebeurt door de Schepper trapsgewijs om daar mee te laten zien wat zijn gewone werk is van Zijn voorzienigheid en genade. In deze chaos was niets dat begeerlijk was om aan te zien. Werkelijk, er is geen ware schoonheid te zien, geen verzadigende volheid te genieten op deze aarde dan alleen in GOD. En al ware er iets begerenswaardig te zien geweest, dan was er toch geen licht om het te kunnen zien; want dikke duisternis was op de afgrond. Indien het werk van de genade in de ziel een nieuwe schepping is dan stelt deze chaos de toestand voor van een onwedergeboren ziel waarin geen genade is. Daar is wanorde, verwarring en alle boos werk; zij is ledig van alle goed want zij is zonder GOD; zij is de duisternis zelf. Dit is van nature onze toestand totdat de almachtige genade een gezegende verandering werkt.

Wat het tweede zinsdeel betreft merkt Henry op: De GEEST GODS was de eerste Beweger; Hij bewoog zich op de wateren. Hij vergelijkt het met het dal van de dorre doodsbeenderen uit Ez.37. Die doodsbeenderen kunnen alleen leven waneer de GEEST des levens van GOD er in komt. Er is gezegd dat GOD de wereld maakt door Zijn GEEST en door dezelfde machtige Werker wordt ook de nieuwe schepping tot stand gebracht. Hij bewoog zich op de afgrond zoals Elia zich over het dode kind uitstrekte; zoals de hen haar kiekens vergadert onder haar vleugelen over ze heen fladdert en zweeft om ze te verwarmen en te koesteren, of zoals een arend zijn nest opwekt en over zijn jongen zweeft. Leer hieruit dat GOD niet slechts de Auteur is van alle zijn maar ook de Fontein van alle leven en de Oorzaak van de beweging. Dode stof zou altijd dood zijn indien Hij haar niet verlevendigde. En dit maakt het voor ons gelooflijk dat GOD de doden opwekt. Die kracht of macht die uit verwarring, ledigheid en duisternis zo'n wereld te voorschijn heeft gebracht bij de aanvang des tijds kan aan het einde van de tijd ons vernederd lichaam uit het graf te voorschijn brengen al is het ook '*een stikdonker land, als de duisternis zelf, en zonder ordeningen,*' en het tot een heerlijk lichaam maken.

JFB.

Dit commentaar voegt eigenlijk niets nieuws toe zij het dat JFB veronderstelt dat de chaos van de wereld misschien jaren heeft geduurd. En dat er alleen leven mogelijk is door de HEILIGE GEEST. De nieuwe schepping begint aan het einde van het tweede vers.

Kanttekeningen.

Kanttekening 4 wijst op '*de aarde*'. Dit is de aarde zoals die in dat begin op de eerste dag geschapen is en niet zoals deze door het volgende werk der schepping geworden is.

Kanttekening 5 wijst op '*woest en ledig*'. In het Hebreeuws "woestheid of ongestaltheid en ledigheid of ijdelheid" hetwelk van de aarde gezegd wordt omdat ze was zonder zulk een gedaante, orde, onderscheid, sieraad, gebruik, en de inwoners die naderhand daarin geschapen zijn. Met deze

Hebreeuwse woorden wordt elders in de Heilige Schrift uitgedrukt de uiterste woestheid, ongestaltheid, ijdelheid, nietigheid, of ledigheid.

Kanttekening 6 verwijst naar '*op den afgrond*'. In het Hebreeuws "op het aangezicht des afgronds ". Dat is, op het diepe en ondoorgrondelijke water hetwelk de aarde bedekte als een kleed en stond boven de bergen.

Kanttekening 7 verwijst naar '*de Geest Gods*'. Versta hier door het woord GEEST den HEILIGEN GEEST, niet den wind die nog niet geschapen was.

Kanttekening 8 verwijst naar '*zweefde*'. Of, bewoog zich. Versta, om het eerste wezen en de gestalte der aarde en wateren gelijk die toen waren te onderhouden opdat alzo de kracht des GEESTES daaruit voortgebracht zouden worden. Het schijnt een gelijkenis genomen van de vogels die de eieren broeden om de jongskens daaruit te doen voortkomen en daarna met hare vleugels over dezelve zweven om die te koesteren en op te kweken.

Kanttekening 9 verwijst naar '*op de wateren*'. In het Hebreeuws "op het aangezicht der wateren"*:* Dat is op het opperste of bovenste der wateren, die de aarde bedekten.

Keil en Delitzsch. **In dit commentaar wordt het eerste zinsdeel van dit vers als volgt uitgelegd: Alles was ongevormd,** woest en leeg. Er was geen bestaan. Er was helemaal niets. Ook Ps.42:8 spreekt over '*afgrond*' en '*het gedruis Uwer watergoten*'; te vergelijken met de zondvloed en de diepten der zee, maar overdekt met duisternis.

Het tweede zinsdeel van dit vers wordt als volgt uitgelegd: Theodoretus en anderen leggen אלהים רוח uit als "wind", waarvan GOD de Oorzaak is. Keil en Delitzsch bestrijden deze mening en leggen deze uitdrukking uit als de HEILIGE GEEST, het principe van alle leven en Die ook al het leven op deze eertijds vormeloze, lege en duistere aarde voorbereidde. Ook leggen ze de uitdrukking מרחפת uit als "zweven" of "broeden". Omdat de drie delen in dit vers, verbonden door ו, allen afhangen van תהו en die de toestand van de aarde omschrijven onmiddellijk na GODS schepping van het universum, is de gedachte aan een kloof tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 onmogelijk vanuit het Hebreeuws.

Korte Verklaring. Dr. G. Ch. Aalders schrijft in zijn "Korte verklaring van de Heilige Schrift" over dit vers, allereerst wat het eerste zinsdeel van dit vers betreft: Met nadruk wordt in dit vers het woord "aarde" vooropgezet. Dat wekt geen verwondering want deze wordt door ons bewoond. Niet zonder reden gebruikt de Biblia Hebraica drie zelfstandige naamwoorden om de toestand van de aarde te omschrijven en om de begrippen תהו, ובהו en וחשך te versterken, dwz. "vormeloosheid", "ledigheid" en "duisternis" en die allen afhangen van het verbum היתה (in tegenstelling tot Barnes). Mede daardoor vermijdt men de gedachte aan een kloof tussen vers 1 en vers 2. Hij vergelijkt deze toestand van de aarde met Is.34:11 (het oordeel over Edom) en Jr.4:23 (de aarde wordt teruggebracht naar de toestand zoals zij zich in het begin bevond). Hij stelt dat "vormeloosheid" de voorkeur verdient boven "woestheid" omdat de aarde nog niet die geordende vorm had als later. Ten aanzien van het begrip "duisternis op de vloed" (zoals hij תהום weergeeft) stelt hij dat daardoor twee zaken worden weergegeven namelijk: er was geen licht en de gesteldheid van de aarde was geen vast lichaam maar vloeibaar.

Ten aanzien van het tweede zinsdeel stelt Aalders het volgende: Hij stelt dat weergave voor רוח in Targum Onkelos namelijk "wind" een andere is dan in Targum Jerushalmi en Targum Jonathan namelijk "GEEST". Ook hij gaat met dit laatste mee! Het gaat hier namelijk om de werking van GOD Zelf zoals de hele Schrift te kennen geeft. Ook geeft hij te kennen dat er voor de weergave van מרחפת van "broeden" geen grond is. Want juist uit Dt.32:11 blijkt dat een moedervogel gewoonlijk niet op jongen maar op eieren broedt. Daarom moet gedacht worden dat zo'n moedervogel wakend boven de jongen zweeft en wanneer hij dreigt neer te storten bij de eerste vliegpoging pijlsnel toesnelt om ze op rug en vlerken te dragen. Vandaar de voorkeur voor "zweven". Met andere woorden gezegd, GODS GEEST bereidt de vormeloze aarde voor tot een welgevormd geheel dank zij de in Gn.1 bijzondere scheppingsdaden van GOD.

PPW. Dr. Patrick in de commentarenserie Patrick, Polus en Wells trekt bij dit vers dezelfde conclusies vanuit de Hebreeuwse woorden als in het voorgaande zodat we hier niet dieper op in hoeven te gaan. Ook dit commentaar denkt bij "de GEEST GODS" aan de HEILIGE GEEST en aan een metafoor van vogels die op eieren broeden.

Rashi. Deze rabbijn meent dat het eerste zinsdeel van vers 2 een uitdrukking is van verwondering en ontzetting. En dat het tweede zinsdeel aanduidt dat de zetel van GODS heerlijkheid in het luchtruim stond en zweefde boven de oppervlakte van het water door de adem van de mond van de Heilige en op Zijn bevel zoals een duif die boven het nest zweeft.

Scofield. Deze chiliast en aanhanger van de bedelingenleer meent dat in dit vers een aanduiding ligt van een enorme catastrofe als het resultaat van een Goddelijk oordeel vanwege de val van engelen. Zie hier onder over de restitutietheorie.

Spurgeon. Spurgeon schrijft bij deze twee verzen: “Evenzo duister zijn wij van natuur en evenzo ongeordend zijn onze krachten en vermogens door de zonde. Wij zijn niets dan verwarring en ledigheid.” “De GEEST GODS is de eerste krachtige Beweger in de nieuwe schepping. Hij bezoekt het dode en duistere hart en begint het werk der zaligheid van binnen.”

Bijlagen. Bij dit onderdeel laten we mede met het oog op onze onderzoeksvraag andere stemmen aan het woord dan bij de commentaren. Soms citeren we dezelfde geleerden maar vaak ook hen die we eerder bij onze studie citeerden. Tevens heb ik nog iets geschreven over de restitutietheorie.

Prof. Dr. H. Bavinck. De bekende Prof. Dr. H. Bavinck schrijft op pg.438 van deel 2 van zijn “Gereformeerde Dogmatiek”, dat תהום een ongevormde toestand is waar in de aarde zich oorspronkelijk bevond evenals תהו en ובהו zonder enige mythologische bijgedachte.

Daarbij stelt hij op pg.439-440: “In het verhaal van Gn.1 dient vers 1 opgevat te worden als een eigen feit. In vers 2 bestaat de aarde reeds zij het ook in woeste en ledige toestand. De aarde is terstond als aarde geschapen. Vers 2 gaat in de beschrijving terstond tot de aarde over: de kosmogonie wordt geogonie. De toestand der aarde in Gn.1:2 is niet die van een positieve verwoesting maar van een nog niet gevormd zijn. Er is geen licht, geen leven, geen organisch wezen, geen vorm en gestalte der dingen. Wel gaan de verzen 1 en 2 aan de eerste dag vooraf.”

Op pg.449 schrijft hij: “Het lijkt alsof het GOD behaagd heeft het onvolkomene te ontwikkelen tot het volkomene.Dat zou men een soort evolutie kunnen noemen. Maar Gn.1:2 zegt duidelijk dat de toestand van de schepping daar een reële toestand is en geen chaos.” En op pg.459: “De restitutietheorie is zeker aan het dwalen geraakt als zij in Gn.1:2 de val der engelen en de verwoesting van de aarde plaatste. Hiervan is met geen woord sprake. Er staat niet dat de aarde woest en ledig **werd** maar dat zij dat was, dat zij zo geschapen was.” Tenslotte schrijft hij op pag.48-49 van het derde deel van zijn Gereformeerde Dogmatiek: “Volgens de theosofen heeft de val van de engelen plaats gehad in de tijd die er ligt tussen Gn.1:1 en Gn.1:2. Om een dergelijk verband te leggen moet men tot allerlei gnostische ideeën de toevlucht nemen.” We weten dus waar de restitutietheorie vandaan komt! NBHJS. Het blijkt dat de woorden תהו en תהום erg op elkaar lijken; dat er bij תהום alleen een ם, slot-meem, is bijgevoegd!

Bavinck schrijft verder in zijn Gereformeerde Dogmatiek, deel II, maar stelt over geologische aardlagen waarvan ik geen verstand heb het volgende: “van de feiten door geologie en ook palaeontologie aan het licht gebracht heeft de Schrift en de theologie niets te vrezen”.

Ds. W. à Brakel. De bekende Ds. W. à Brakel schrijft in “Redelijke Godsdienst”, deel 1: wat GOD op de eerste dag van de schepping geschapen heeft namelijk de hemel die hij opvat als de derde hemel en de ongevormde klomp waarbij hij begrippen noemt als תהו ובהו alsmede de GEEST GODS Die deze ongevormde klomp tot leven wekt. Hij noemt ook het woord מרחפת. Hij spreekt liever van “ongevormde klomp” dan van “chaos’ zoals de heidenen noemen. Het derde dat GOD op de eerste dag geschapen heeft is het licht (Gn.1:3) maar daar gaan we nu nog niet op in. Een zogenaamde kloof tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 komt niet ter sprake!

Calvijn. Calvijn citeert in zijn Institutie Gn.1:2 als bewijsplaats van de Godheid van de HEILIGE GEEST tegenover de ketter Servet.

Ds. H. E. Gravemeijer.

Ds. H.E. Gravemeijer stelt over Gn.1:2 “dat men het woord היתה niet moet weergeven met “werd” in die zin dat de aarde reeds vroeger bewoond zou zijn geweest en er een omkering had plaats gehad waardoor zij woest en ledig geworden was. Maar op grond van de aangehaalde woorden uit Ex.20:11 en Gn.2:1 moet men Gn.1:1 met het daarop volgende verhaal van het zesdaagse werk nauw verbinden in die zin: als GOD in den beginne de hemel en de aarde schiep toen was de aarde eerst woest en ledig (zoals Calvijn doet)”. Ook schrijft hij: “Zodra het verstand meer wil dan het gegevene ordenen, hoeden en bewaren overklimt het zijn grenzen en zijn wereldse wijsheid wordt onverstand en dwaasheid.” Hij stelt aangaande de engelen: “Met het scheppen van de hemel en de aarde door GOD in Gn.1:1 zijn de engelen mede begrepen. De engelen zijn niet vóór het begin en ook niet na de zes dagen geschapen.”

Prof. J. à Marck.

Prof. J. à Marck maakt geen scheiding tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 alsof er sprake zou zijn van een afgrond maar gaat eenvoudig uit zoals het Woord dat aangeeft.

Dr. H. F. Kohlbrügge.

Dr. H.F. Kohlbrügge citeert Gn.1:2 en stelt “dat de HEILIGE GEEST zweefde boven de wateren broedend gelijk een duive zoals Deze ook boven de HEERE JEZUS was bij Zijn doop door Johannes”.

Dr. D. M. Lloyd-Jones.

In zijn boek “God de Vader, God de Zoon, een pastorale uitleg van de geloofsleer”, Heerenveen, 1999, schrijft David Martyn Lloyd-Jones op pg.129 dat er “een kloof is tussen Gn.1:1 en Gn.1:2. De één verklaart dit als twee stappen in één proces. De ander in die van een kloof. Vers 1 zou dan de oorspronkelijke schepping beschrijven van hemel en aarde waarschijnlijk als een woonplaats van satan en engelen. Dan komt er een ramp en volgt een verwoesting als gevolg van de val van de engelen. Vers 2 zou dan een beschrijving zijn over het werk van herstel en wederopbouw. Hij heeft de volgende motivatie: allereerst de uitdrukking “woest en ledig”; en ten tweede een oplossing voor het hele probleem van de geologische aardlagen. Maar geen van beide standpunten kan bewezen worden.”

Dr.H. Kaajan.

Daar tegen in schrijft Dr. H. Kaajan in de Christelijke Encyclopaedie dat “in vers 1 het feit van de schepping wordt vermeld en in vers 2 wordt gezegd hoe de aarde er uit zag toen ze uit GODS scheppende hand is voortgebracht.”

Ds. H. J. Stoutjesdijk.

Bunyan zegt, dat GOD “die grote en uitgestrekte hemelen schiep. Want het is niet toevallig dat na de schepping van de hemelen de schepping van de aarde komt. Deze hemelen waren geen verwarde chaos waarvan in Gn.1:2 sprake is maar zeer geordend als een dunne doek. Want in Gn.1:2 zegt de HEILIGE GEEST alleen van de aarde dat deze woest en ledig was. Dat zegt Hij niet van de hemelen! De volgorde is dus: tijd; engelen; hemelen; aarde. De Korte Verklaring neemt weliswaar “hemel en aarde” samen en stelt dat deze uitdrukking door velen opgevat wordt als een samenvatting voor al wat bestaat. Als zodanig komt deze uitdrukking ook in het Nieuwe Testament voor: Mt.24:35 en E.1:10. Maar vers 1 bevat geen algemeen opschrift want vers 2 ziet terug op vers 1. Dit eerste vers kan daarom niet gelden voor de tegenwoordige georganiseerde wereld. In Gn.1:3-31 staat hoe GOD alles wat er is geschapen heeft.

Targum Jerushalmi.

De Targum Jerushalmi zegt: “And the earth was vacancy and desolation, and solitary of the sons of men, and void of every animal; and the SPIRIT of mercies from before the LORD breathed upon the face of the waters.” Deze ontkent dus ook de zogenaamde “gap theory”.

Prof. Dr. W.Geesink.

En om niet meer te noemen, Prof. Dr. W. Geesink stelt: “dat het zweven van de Geest doet denken aan Dt.32:11 en dat we dus niet aan “broeden” moeten denken of aan chaos want dat is immers puur heidens.” Hij gaat ook in op de “z.g. restitutie- of herstellingstheorie die hij overigens ontkent en afdoet als dromerij en waarschuwt

tegen deze anti-schriftuurlijke gedachte." "In Gn.1:6 heeft het woord "wateren" alles te maken met Gn.1:2."

Restitutietheorie.

We noemden de zogenaamde restitutietheorie. Dat heeft alles te maken met ons antwoord op onze onderzoeksvraag. We willen dienaangaande het volgende stellen.

De restitutietheorie is voor velen bekend als de "gap theory". Deze theorie houdt in dat men veronderstelt dat er tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 een lange periode moet zijn geweest: een kloof (Engels: "gap"). Volgens die theorie wordt in Gn.1:1 de schepping van hemel en aarde vermeld. Maar daarna volgt een kloof van miljoenen of miljarden jaren tot we in Gn.1:2 de toestand en voorbereiding krijgen voor de bekende scheppingsdagen.

Vanaf Gn.1:3 begint pas de eerste scheppingsdag (schepping van het licht). De aarde zou al eerder levende wezens hebben gekend waarna alles vernietigd werd (een zogenaamde cataclysme). Daarna kwam er zoals beschreven in Gn.1:3 een herschepping in 6 dagen. Volgens deze theorie zouden we dus eigenlijk moeten spreken van restitutie- of herscheppingsdagen. Hoewel er varianten zijn op deze theorie (meer dan een theorie is het niet!) komt het hierop neer.

De vraag is hoe en wanneer deze theorie ontstaan is. In elk geval is deze theorie populair geworden tijdens de bediening van Thomas Chalmers, een Schotse geleerde die ook in de vrijmetselarij zat, en George H. Pember (1876). In 1917 nam C.I. Scofield (Scofield Reference Bible) deze theorie op in zijn aantekeningen en haar populariteit was verzekerd. Tegen 1880 kwam de evolutietheorie van Darwin die zijn weerslag had op geologie en theologie. Want hoe paste dit alles in het Bijbelse wereldbeeld van Gn.1? Een antwoord werd gegeven door tussen Gn.1:1 en Gn.1:2 een bodemloos gat te plaatsen (de gap theory).

1. Wat zeggen aanhangers van deze gap-theory (verder "aanhangers" genoemd) en wat is ons tegenargument? Aanhangers zeggen dat "woest en ledig" elders voorkomt in Is.34:11, Is. 45:18, en daar spreekt van oordeel. Ons tegenargument is dat deze uitdrukking in Dt.32:10; Job.6: 18, Job.12:24, Job.26:7 en Ps.107:40 "lege ruimte" betekent. Het begrip תהו betekent eigenlijk "braak liggen", "onnut", "woestheid", "tevergeefs", "vormloosheid", "eenzaamheid", "onwerkelijkheid", "ijdelheid"; zoals we eerder hebben gezien.
2. Aanhangers zeggen dat היתה in Gn.1:2 vertaald moet worden met "werd". Ons tegenargument is dat het Schriftbewijs dit tegenspreekt. Het Hebreeuwse werkwoord komt in de Pentateuch 264x voor en wordt 258x correct vertaald met "was"; dus in bijna 98% van de gevallen.
3. Aanhangers zeggen dat er verschil is tussen ברא (Gn.1:1) en עסה (Gn.1:7). Ons tegenargument is dat dit onzin is. In het Hebreeuws wordt ברא uitsluitend gebruikt voor het scheppen door GOD zonder voorhanden materiaal (creatio ex nihilo) terwijl עסה niet alleen door GOD gebruikt wordt maar ook door mensen met gebruik van voorhanden materiaal. Bovendien wordt in Gn.1:26 het woord עסה gebruikt en in Gn.1:27 het woord ברא voor de schepping van de mens uit het stof van de aarde.
4. Aanhangers beweren dat het woord "duisternis", חֹשֶׁךְ in het Hebreeuws, symbool is voor het kwaad of het boze. Zie mede Jd.1:6. Ons tegenargument is dat dit lang niet altijd het geval is zoals Ps.104:20 en 24 bewijst.
5. Aanhangers beweren dat GODS bevel aan Adam en Eva in Gn.1:28 "vervult de aarde" betekent dat de aarde voorheen bewoond was en nu herbewoond moest worden.Ons tegenargument is dat het Hebreeuwse woord voor "vervullen", מלא, gewoon "vullen" betekent in Gn.1: 22 en 28.
6. Aanhangers gebruiken Is.24:1 en Jr.4:23 om hun positie te ondersteunen. Ons tegenargument is dat deze verzen profeteren van de grote verdrukking voordat CHRISTUS terugkomt en dat ze niet slaan op de schepping.
7. Maar aanhangers hebben nog andere argumenten. De aarde werd woest en ledig omdat satan met een deel der engelen in opstand kwamen. De eerste aarde zou dan het domein van satan zijn geweest. Op die aarde zouden de grote dinosauriërs hebben geleefd. Maar toen satan in opstand kwam, werd deze schepping verwoest en spreekt men van "woest en ledig". Onze tegenargumenten zijn dat men bij deze theorie voorbijgaat aan de volgende zaken namelijk dat de val van satan eerst na de schepping was zoals Gn.3 en Ez.28:13-17 bewijzen.

Zou GOD een schepping boven op allerlei massagraven van allerlei wezens"zeer goed" hebben genoemd (Gn.1:31)? De HEERE JEZUS Zelf leert ons dat het begin bij Adam en Eva was (Mk.10: 6). En ook vermeldt Hij dat vlak na de grondvesting der wereld Abel werd vermoord (L.11:50-51). We kunnen ons niet voorstellen dat de HEERE JEZUS Zich heeft vergist. Dat zou Godslasterlijk zijn. Daarbij kwam de dood door de zonde in de wereld (1K.15:21-22) maar niet dat de dood er al geweest zou zijn voor de schepping.

8. Tot slot leert de Schrift ons dat alles in zes dagen is gemaakt. Volgens de restitutietheorie zouden dat miljoenen of zelfs miljarden jaren zijn. Derhalve verwerpen we hartgrondig deze onzintheorie en houden we ons aan de Schrift alleen. Deze theorie komt voort uit de theosofie en de gnostiek.